

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 2/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys EU:n pohjoisesta ulottuvuudesta; Suomen lähtökohdat jatkoktyölle

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 8 päivänä joulukuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen EU:n pohjoisesta ulottuvuudesta; Suomen lähtökohdat jatkoktyölle (E 131/2004 vp) ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- päällikkö Maimo Henriksson, ulkoasiainministeriö
- neuvotteleva virkamies Martti Poutanen, ympäristöministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Pohjoinen ulottuvuus

Pohjoinen ulottuvuus on Suomen vuonna 1997 tekemä aloite Euroopan unionin ulkosuhteiden ja alueellisen yhteistyön kehittämiseksi unionin pohjoisilla lähialueilla. Pohjoiselle ulottuvuudelle on laadittu kaksi toimintaohjelmaa, joista nykyinen kattaa vuodet 2004—2006. Kun Eurooppa-neuvosto hyväksyi suuntaviivat pohjoisen ulottuuden toteuttamiselle, siitä tuli osa EU:n ulkosuhde- ja rajatylittävää politiikkaa.

Pohjoisen ulottuvuuden politiikan jatkosta päätettäneen vuonna 2006.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston selvitys käsittelee EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikan nykytilannetta, tulevaisuuden haasteita sekä Suomen peruslähtökohtia käytettäväksi pohjoisen ulottuvuuden tulevaisuutta koskevissa keskusteluissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Pohjoisen ulottuvuuden yksi keskeinen saavutus on vuonna 2000 perustettu ympäristökumppanuus, jonka tavoitteena on vastata alueen ydinturva- ja muihin ympäristöhaasteisiin. Kumppanuusjärjestelyssä kiinnostuneet valtiot, kansainväliset järjestöt ja rahoituslaitokset toimivat yhdessä tasavertaiselta pohjalta. Ympäristökumppanuutta tukevaan Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin hallinnoimaan rahastoon on kertynyt lähes 200 miljoonaa euroa. Pääosa varoista on suunnattu ydinturvallisuuden parantamiseen Kuolan niemimaalla, mutta tärkeitä ovat myös ympäristöprioriteettihankkeet, joista Pie-

tarin lounainen jätevedenpuhdistamo on merkittävin.

Valiokunta pitää ympäristönsuojelutavoitteiden näkökulmasta luontevana sitä, että EU:n ja Venäjän välisen yhteistyön kehittäminen muodostaa pohjoisen ulottuvuuden keskeisen sisälön. Venäjää koskevat ympäristötavoitteet sisältyvät jo nykyiseen ja sitä edeltävään toimintaohjelmaan. Yhteistyön kehittäminen on myös olennaista Suomen ympäristötilatavoitteiden kannalta, sillä ravinne- ja myrkyllisten aineiden kuorituksen vähentäminen on erityisesti Suomenlahden ja koko Itämeren suojelun kannalta keskeinen tavoite. Myös merikuljetusten turvallisuuden edistäminen on edelleen olennaisen tärkeää.

Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä luonnon monimuotoisuuden suojeluun, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja rajat ylittävien ympäristöhaittojen vähentämiseen liittyviä yhteistyötavoitteita. Ympäristönäkökohtien sisällyttäminen kaikkien taloudelliseen päätöksentekoon on keskeistä. Tämän tavoitteen edistämiseksi on tarkoituksenmukaista edistää ympäristölainsäädännön ja -normien lähentämistä EU:n ja Venäjän välillä sekä sitoutumista kansainvälisiin ympäristösopimuksiin ja sopimusten tehokasta täytäntöönpanoa.

Valiokunta tukee valtioneuvoston pyrkimystä vahvistaa pohjoisen ulottuvuuden ympäristönsuojeluyhteistyötä Luoteis-Venäjän alueella. Olennaista ohjelman onnistumisen kannalta on se, että Venäjä sitoutuu jatkoasiakirjaan. Nykyiseen toimintaohjelmaanhan Venäjä ei ole sitoutunut. Venäjän hyväksyntä on keskeistä myös siinä suhteessa, miten vuoden 2007 alusta toimintansa aloittava Euroopan naapuruus- ja kumppanuusinstrumentti (ENPI) vastaa pohjois-

sen ulottuvuuden rahoitustarpeisiin. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että naapuruus- ja kumppanuusinstrumentti mahdollistaa ympäristöhankkeiden rahoituksen. Riittävän suuri osuus naapuruus- ja kumppanuusinstrumentista tulee sitoa pohjoisen ulottuvuuden toiminta-alueen hankkeisiin, jotta turvataan varojen käyttö myös yhteisön pohjoisosissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen tosi-seikkaan, että Venäjän mittavien ympäristöongelmien ratkaisemiseksi on myös positiivista kehitystä yksityisomistuksessa olevien yritysten investointien ja omaksumien toimintatapojen ansiosta. Esimerkiksi Kuolan nikkeliongelma vähenee ratkaisevasti tulossa olevien, merkittävien laitosinvestointien kautta. Eräät öljy-yhtiöt ovat puolestaan itse asettaneet EU:n rajoituksia vastaavia rajoituksia satamaan pääseville aluksille. On tärkeää, että tämä kehitys jatkuu ja että sitä tuetaan kaikin käytettävissä olevin keinoin.

Ympäristökumppanuuden menestystä pohjoisen ulottuvuuden suurimpana saavutuksena tulisi hyödyntää ulottamalla rahoitusmalli rajatumpiin, pienempiin kohteisiin. Valiokunta tukee ajatusta esimerkiksi rata- tai tiekumppanuuksista tai muista rajatuista hankkeista, jotka olisi mahdollista toteuttaa tällä rahoitusmallilla. Yksittäiset infrahankkeet lienevät myös Venäjän kannalta hyväksyttävämpiä kuin sellaiset ohjelmat, jotka se kokee EU:n sisäisiksi.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta tukee asiassa valtioneuvoston toimintalinjaa.

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Heikki A. Ollila /kok
vpj.	Heidi Hautala /vihr	Eero Reijonen /kesk
jäs.	Susanna Haapoja /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Unto Valpas /vas
	Tuomo Hänninen /kesk	Ahti Vielma /kok
	Inkeri Kerola /kesk	Pia Viitanen /sd
	Jouko Laxell /kok	vjäs. Oras Tynkkynen /vihr.
	Mikaela Nylander /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.